

sidibus eorum, & Legato Pro-
consulis.

COMMENTARIUS.

1 *Datum est*). Hoc non ita accipendum est, quasi jus de suspectis tutoribus cognoscendi, eosque removendi, speciali aliqua lege aut senatusconsulto Prætoribus aut Præsidibus datum sit; quemadmodum cum dicimus, jus dandi tutores alicui datum esse, hoc sic accipimus, datum esse nominatim, aut a Principe, vel lege, vel Senatu, l. 1. l. 3. de tut. & cur. dat. l. 6. §. 2. de tutel. sed jus hoc removendi tutores Prætoribus & Præsidibus more concedi propter vim imperii, hoc est, iis competere vi & potestate magistratus sui sive jurisdictionis. Etenim longe alia ratio est tutoris dandi, alia removendi. Datio tutoris jurisdictionis non est, qua de causa nec mandari potest, d. l. 6. §. 2. l. 8. de tut. & cur. dat. Cognitio de suspectis & remotio jurisdictionis est, eaque sive in specie, sive in genere mandata, in eum cui mandata est, transit, l. 4. in pr. de offic. ejus cui mand. l. 1. §. 4. hoc tit. Rursus jus dandi tutores etiam Magistratibus municipalibus certa lege concessum est, l. 3. de tut. & cur. dat. §. 4. & 5. supra de Atil. tut. At de suspecto cognoscere soli possunt Magistratus majores, l. 1. §. 11. ad SC. Turpil. (1).

(1) L. 4. in fin. tit. 18. P. 6.

TEXTUS.

Qui suspecti fieri possunt.

2 *Ostendimus*; qui possint de suspecto cognoscere; nunc videamus, qui suspecti fieri possint. Et possunt quidem omnes tutores fieri suspecti, sive sint testamentarii, sive non sint, sed alterius generis tutores. Quare etsi legitimus fuerit tutor, accusari poterit (2). Quid si patronus? Adhuc idem erit dicendum: dummodo meminerimus, famæ patroni parcendum esse, licet ut suspectus removetus fuerit.

COMMENTARIUS.

1 *Quare etsi legitimus*). Indicare videtur, facilius tutores testamentarios & daivos, ut suspectos accusari & removeri, posse, quam legitimos, eosve, qui vinculo necessitudinis aut affinitatis pupillo conjuncti sunt: quibus potius curator adjungendus est, quam ut notata fide atque existimatione removeantur, l. 9. hoc tit.

2 *Famæ patroni parcendum*). Quod de patrono hic dicitur, idem vel magis ad parentem pertinet: & fortassis ne postulari quidem suspectus parens potuit, sed simpliciter curator ei adjungendus fuit. Illud constat, liberto & filio semper honestam & sanctam personam patris & patroni videri de-

(2) D. l. 2. tit. 18. P. 6.

De suspectis tutoribus vel curatoribus.

bere, l. 9. de obs. par. & patron. Atque hinc esse, quod nullæ actiones famosæ, ac ne illæ quidem, quæ fraudis vel doli ullam mentionem habent, adversus parentes patronosve institui possunt; sed ex quibus causis actio in alios famosa datur, ex iisdem adversus illos in factum derur, omissa dolli mentione, l. 11. §. 1. de dol. l. 2. l. 5. §. 1. d. tit. de obs. par. & patr.

TEXTUS.

Qui possunt suspectos postulare.

3 *Consequens est ut videamus*, qui possint suspectos postulare. Et sciendum est, quasi publicam esse hanc accusationem, hoc est, omnibus patere. Quinimo mulieres admittuntur ex scripto Divorum Sevari, & Antonini; sed haec solæ, quæ pietatis necessitudine ductæ ad hoc procedunt: ut puta mater, nutrix quoque, & avia: potest & soror. Sed & si qua alia mulier fuerit, quam Prætor propensa pietate intellexerit, sexus verecundiam non egredientem, sed pietate productam non sustinere injuriam pupillorum, admittet eam ad accusationem (1).

COMMENTARIUS.

1 *Descripta haec sunt ex Ulp. l. 1. §. 6. hoc tit.* Ait, quasi

(1) D. l. 2.

(2) L. 26. tit. 1. P. 7. vers. Tom. I.

E si por su.

3 L. 3. tit. 18. P. 6.

Aa

tas & verecundia (1): ut intelligamus, majorem esse suspecti tutoris accusandi licentiam, quam criminis publici judicij intentandi: quippe cum mulieri permisum non sit publico judicio quenquam reum facere, preterquam si suam, aut suorum injuriam persecutatur, l. 1. & l. 2. de accus. l. 12. qui accus. non poss. (2). In tantum pupillorum gratia a consuetudine judiciorum deflexum est. Athenis quoque publica erat hæc actio, Jul. Poll. 8. cap. 6. quod ex platonis lege descendit, lib. 11. de leg.

TEXTUS.

Qui dicatur suspectus.

5 Suspectus autem est, qui non ex fide tutelam gerit, licet solvendo sit, ut Julianus quoque scripsit. Sed & antequam incipiat tutelam gerere tutor, posse eum quasi suspectum removeri, idem Julianus scripsit: & secundum eum constitutum est (4).

COMMENTARIUS.

I Hoc text. in genere docet Imp. quis sit suspectus, & unde talis esse reprehendatur. Ait, suspectum esse: Qui non ex fide tutelam gerit: quod sic accipiemus: non tantum si fraudulenter & callide in rebus pupilli versetur, suive quæstus aut commodi causa res administret; sed etiam si negligenter aut segniter, neque ea integritate & sollicitudine, qua oportet, l. 3. §. ult. hoc tit. l. 5. C. eod. Nec tutori quicquam prodest, quod solvendo sit, quod satisdederit, vel nunc offerat: non enim ex patrimonio principaliter, sed ex moribus suspectus æstimandus est, l. 5. l. 6. eod. d. l. 5. C. eod. §. ult. infr. eod. & pupillo semper utilius est sic ei prospici, ut ab initio nullum damnum sentiat, quam ut postea laboret de consequenda indemnitate, arg. l. ult. C. in quib. caus. in int. rest. non est nec.

TEXTUS.

An pubes, vel impubes.

4 Impuberis non possunt tutores suos suspectos postulare; puberes autem curatores suos ex consilio necessariorum suspectos possunt arguere; & ita Divi Severus, & Antoninus rescripserunt (3).

COMMENTARIUS.

I Ex consilio necessariorum). Minor in accusando tutele præscriptum necessariorum sequetur: quod si illi nolint in accusacionem consentire, Judicis a minore aditi officium erit videre, ne quid detrimenti minor capiat, arg. l. 22. §. solut. matr.

(1) L. 2. tit. 18. P. 6.

(2) L. 2. tit. 1. P. 7.

(3) D. l. 2. tit. 18. P. 6. vers.

Pero el mozo.

(4) L. 1. tit. 18. P. 6.

quod Papinianus noster sic expressit: Expedit pupillo rem suam salvam habere, quam tabulas rem salvam fore cautionis, d. l. 5. eod tit.

2 Antequam tutelam gerere incipiat). Puta si vel satisdare nolit, l. 1. l. 3. C. de tut. qui sat. non ded. vel contumax sit, l. 3. C. hoc tit. vel si ob ignaviam aut negligentiam non gesserit, aut dolo fecerit, quominus gereret, l. 4. §. ult. eod. & generaliter, si qua justa causa sit, ob quam videotur rejiciendus, arg. l. 3. §. 11. eod.

TEXTUS.

De effectu remotionis.

6 Suspectus autem remotus, siquidem ob dolum, famosus est; si ob culpam, non æque (1).

COMMENTARIUS.

I Accusationis finis est remocio. Cæterum pro qualitate causæ & admissi, alii simpliciter removentur, alii cum nota infamiae, alii etiam aliter, & non nunquam gravius puniuntur. Qui salva, aut notata existimatione removeantur, ostenditur hoc text. Propriæ poenæ adversus quos constitutæ sint, §. 9. & 2. seqq. infr. eod.

2 Si ob culpam). Culpæ nomine non intelligit hic Imp. culpm latam, sed leviorum: siquidem lata culpa, preterquam in crimine corporalem poenam inge-

(2) L. 4. tit. 18. P. 6.

rente l. 7. ad leg. Corn. de sicar. semper dolum interpretatione juris repræsentat, l. 226. de verbor. sign. l. 32. dep. etiam in famosis, l. 11. §. ult. de his qui notant infam. ut late ostendimus infr. lib. 3. tit. 15. §. 2. ubi & quid sit dolus, quid culpa, quot & quæ hujus species, accurate exponimus. Quod vero famæ & existimationis periculum exæquant cum periculo vitæ, ineptum esse appetit ex l. 28. de pœn. Sane causa famosa aliquando confertur cum capitali, ut in l. 9. de manum. vind. l. 8. §. 2. quod met. Sed satis constat id fieri respectu alicujus rei: in d. l. 9. intuitu causæ manumissionis apud consilium allegandæ & probandæ: in d. l. 8. §. 2. ratione metus in bonis viris, quibus major debet esse metus amittendæ famæ, quam mortis metus, ut ait Paulus d. l. 8. §. 2.

3 Concludimus igitur, tutorem remotum infamem fieri, non solum si ob fraudem remotus sit, quod in tutela grassatus fuerit, aut sordide egerit vel pernicioso pupillo, aut aliquid interceperit ex rebus pupillaribus, l. 3. §. 5. hoc tit. verum etiam si ob latam negligentiam, puta quod in suis diligens, in rebus pupillaribus supine & dissolute negligens sit. Illud constat, causam remotionis decreto exprimendum esse, ut appareat de existimatione; nam si causam remotionis non significaverit decreto suo Prætor, fama remoti non læditur, l. 4 §. 1. & 2. eod.

TEXTUS.

De effectu accusationis.

7 Si quis autem suspectus postulatur, quoad cognitio finiatur, interdicitur ei administratio, ut Papiniano visum est (1).

COMMENTARIUS.

1 Pendente causa cognitionis, interdicitur tutori administratio, atque alius interea in locum ejus in administratione rerum ordinatur, l. 7. C. hoc tit. ipsaque adeo postulatione suspecti etiam citra decretum id effici videtur, l. 14. §. 1. in fin. de solut. Et recte: nam ut suspectum non convictum in totum removere iniquum est; ita eum, qui in suspicionem lite instituta vocatus est, perseverare in administratione non expedit. Ajo, litte instituta: neque enim protinus allegata causa suspicionis tutori interim auferenda administratio; sed ita demum, si concurrent aliqua indicia, super quibus tutor auditus sit, & item contestatus: quod & DD. plerique tradiderunt, & probat Anton. Fab. C. suc. defin. 2. de suspect. tut.

TEXTUS.

Quibus modis cognitione finitur.

8 Sed si suspecti cognitione suscepta fuerit, posteaque tutor,

(1) L. 3. tit. 18. P. 6.

vel curator decesserit, extinguitur suspecti cognitione.

COMMENTARIUS.

1 In hac postulatione nihil petitur, quod pupillo ex bonis tutoris adjudicetur; sed hoc tantum, ut tutor removeatur a tutela: quo remoto, si quid damni ex mala eius administratione, pupillus senserit, id sarciri potest actione tutelæ, cui ut locus fiat, actio suspecti instituitur: quoniam durante tutela agi tutelæ non potest, l. 4. de tut. & rat. distr. Quibus consequens est, finita quomodounque tutela, solvi cognitionem suspecti, quamvis pridem receptam, l. pen. C. hoc tit. l. 1. C. eod.

TEXTUS.

Si tutor copiam sui non faciat.

9 Si quis tutor copiam sui non faciat, ut alimenta pupillo decernantur, cavitur epistola Divorum Severi, & Antonini, ut in possessionem bonorum ejus pupillus mittatur; & quæ mora deteriora futura sunt, dato curatore distrahi jubentur. Ergo ut suspectus removeri poterit, qui non prestat alimenta.

TEXTUS.

Si neget alimenta decerni posse, vel tutelam redemerit.

10 Sed si quis praesens negat

De suspectis tutoribus vel curatoribus.

189

propter inopiam alimenta posse decerni, si hoc per mendacium dicat, remittendum eum esse ad Praefectum urbis puniendum, placuit: sicut ille remittitur, qui data pecunia ministerium tutelæ acquisierit, vel redemerit (1).

COMMENTARIUS.

1 Etiamsi satis offerant. De eo dictum sub. §. 5. supra eod. Ut autem neque divitiae, neque satisdatio tutorem a suspicione liberant: ita nec ex adverso eum onerat paupertas. Nam etsi pauperi, qui se imparem oneri imposito docere possit, vacatio tribui solet, §. 6. tit. præc. aut qui propter inopiam satis dare non potest, revomendus est, l. 2. C. de tut. qui sat. non ded. nunquam tamen paupertatis occasione suspectus postulari, eove nomine removeri debet vir alioqui fidelis, & diligens. Ex moribus enim, non ex facultatibus suspectum argui convenit, l. 8. hoc tit. l. 5. C. eod. l. 31. §. 1. de reb. auct. judic. poss.

2 IN HISPANIA recensentur, in l. 1. tit. 18. P. 6. in fine secundum quentes suspicionis causæ ob, quas tutor a tutela removendus est: si alterius tutelam male gessit: si pupilli vel ejus cognatorum inimicus est: si coram Judice negat alimenta pupillo decerni posse, & mendacii convincatur: si inventarium bonorum pupilli non fecerit: si pupillum vel ejusdem bona in iudicio non defendit: & si se torem esse sciens, copiam sui non facit, seu latitat.

(1) D. l. 1. in fin tit. 18. P. 6.

(2) E. l. 1. tit. 18. P. 6.

INSTITUTIONUM
ROMANO-HISPANARUM
LIBER II.

TITULUS PRIMUS.

DE RERUM DIVISIONE, ET ACQUIRENDO
IPSARUM DOMINIO.

D. Lib. 1. Tit. 8. & Lib. 41. Tit. 1. Cod. Lib. 41. Tit. 1. (1).

Cognita hominum qualitate & differentia, expositoque eo jure, quod cuique pro conditiene personæ suæ competit; quod ex tribus, circa quæ jus omne versatur, primum est: transit Imperator ad alterum atque huic proximum, res externas; ut quod lex methodi exigit, eo ordine singula explicet, quo ea proposita sunt §. ult. *supr. de jur. nat gent.* Habet autem *hic titulus* duplicum inscriptionem: *De rerum divisione: & de acquirendo ipsarum dominio.* Nimurum quæ duobus distinctis titulis in *Pand.* tractata sunt, ea in unum hoc retulit Justinianus. Et quia in rebus tantum cuiusque est, quantum natura earum & conditio patitur: primo varie

eas dividit, ut differentia earum cognita, jus, quod in iis habemus (qua consideratione rerum tractatio propria est *Jurisconsulti*), melius intelligatur. Deinde proponit & persequitur modos, quibus res, quæ singulis acquiri possunt, singulis acquirantur, initio facto a rebus dominii nostri aut similis in rem juris. Postremo tractat de obligationibus: idque demum *tit. 14. lib. 3.*

TEXTUS.

Continuatio, & duplex re-
rum divisio.

*Superiore libro de jure perso-
narum exposuimus: modo videa-*

(1) *Tit. 16. P. 6.*

mus de rebus, quæ vel in nostro patrimonio, vel extra patrimonium nostrum habentur. Quædam enim naturali jure communia sunt omnium, quædam publica, quædam universitatis, quædam nullius, pluraque singularum; quæ ex variis causis cuique acquiruntur, sicut ex subjectis apparebit (1).

COMMENTARIUS.

1 *De rebus*). Quid rei appellatione, quæ alioquin generalis est, hic significetur, docet nos objectorum juris distinctio; nempe quicquid est extra personam & actiones, quod homini usui, aut commodo esse possit, sive id divini juris sit, sive humani, sive publici, sive privati, sive corporale, sive in corpore, sive dominium, aut jus aliquod in rem a dominio diversum aut separatum, sive obligatio: nam & ea, ut res in bonis nostris, huc pertinet; quod pluribus ostendemus sub *tit. de oblig. lib. 3. in rubr.*

2 *Vel in nostro patrimonio, vel extra*). Patrimonii nomine propri significari videtur ea pecunia, quam liberi ex hereditate paterna accipiunt: cæterum consuetudine loquendi obtinuit, ut eo verbo intelligentur omnia, quæ quisque patersfamilias habet. Igitur in patrimonio esse, & in bonis esse; idem valent. Sunt quibus hæc divisio manca videtur, quasi constitui debeat & tertium genus rerum: quæ neque in bonis nostris,

(1) *L. 2. d. tit. 28. P. 3.*